

CYFARFOD	Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth
DYDDIAD	29/06/2021
TEITL	Etholiadau Llywodraeth Leol Mai 2022
PWRPAS	<ul style="list-style-type: none"> • Cyflwyno'r rhaglen waith drafft • Gofyn am arweiniad ar y cyfeiriad ar gyfer darpariaeth TG yn dilyn yr etholiad
ARGYMHELLIAD	<p>Gofynnir i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth</p> <ul style="list-style-type: none"> • gymeradwyo y rhaglen waith gyffredinol a gofyn am ddiweddariad i gyfarfod y Pwyllgor ym mis Tachwedd. (16/11/2021) • am gefnogaeth <ul style="list-style-type: none"> • Ar y cyfeiriad sydd wedi ei amlinellu yn y papur hwn ar gyfer darpariaeth TG i aelodau etholedig yn dilyn etholiad 2022 • I'r Gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith gydweithio gyda'r timau TG a Dysgu a Datblygu i finio'r trefniadau a amlinellwyd uchod • I adrodd ymhellach i'r cyfarfod nesaf o'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth ym mis Tachwedd 2021
AWDUR	Vera Jones, Rheolwr Democratiaeth ac Iaith

RHAGAIR

1. Rydym oll yn ymwybodol fod etholiadau Llywodraeth Leol yn cael eu cynnal ym mis Mai 2022. Yn sgil hyn mae cryn waith paratoi – gennych chi fel aelodau etholedig, gan y grwpiau gwleidyddol, ac yn ychwanegol gennym ni fel swyddogion.
2. Mae'r gwaith eisoes ar y gweill, gyda phedwar prif thema i'w hystyried. Mae'r themâu sydd wedi eu hadnabod fel a ganlyn:
 - Paratoi (gan gynnwys hybu amrywiaeth)
 - Darpariaeth technoleg gwybodaeth
 - Canlyniadau/ diwrnod etholiad
 - Anwytho a'r rhaglen hyfforddiant
3. Paratoi.
Yn naturiol, mae nifer o is-rannau fesul thema. Mae'r rhaglen waith ar gyfer yr elfen paratoi yn cynnwys:

Cam gweithredu	Manylion
Sicrhau gwybodaeth lawn i ddarpar ymgeiswyr ar y safle we	Mae'r gwaith yn cynnwys adeiladu ar y gwaith a wnaethpwyd cyn etholiadau 2017 gan ddiweddarau'r wybodaeth gyffredol a'i wneud yn haws i'w ddarganfod.

Cam gweithredu	Manylion
Cyfathrebu/ wythnos democratiaeth i hybu amrywiaeth	<ul style="list-style-type: none"> • Byddwn yn bwrw ati i greu fideos syml i esbonio beth yw rôl cynghorydd gan annog amrywiaeth mewn democratiaeth ar yr un pryd. • Gweithgareddau wythnos democratiaeth ym mis Hydref, gan gynnwys ffair wybodaeth ac ymgyrch ar y cyfryngau cymdeithasol
Wardiau etholiadol	<ul style="list-style-type: none"> • Byddwn yn sicrhau ymateb i'r newidiadau gan y Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru (disgwylir dyfarniad erbyn diwedd mis Medi 2021)
Gwybodaeth – mewnrwyd a llawlyfr	<ul style="list-style-type: none"> • Datblygu'r mewnrwyd aelodau i sicrhau fod gwybodaeth addas arno (yn arbennig ar gyfer yr aelodau newydd yn 2022) • Cynhyrchu llawlyfr byr sy'n cynnwys y prif wybodaeth sydd ei angen ar Gynghorydd newydd.

- Nodwyd uchod fod gwaith paratoi ar gyfer wythnos democratiaeth yn mynd yn ei flaen. Yn ychwanegol, mae gwaith yn parhau ar y cyd gyda'r tîm etholiadau i hybu ymwybyddiaeth o ddemocratiaeth ac amrywiaeth gyda phobl ifanc, gydag 'ymweliadau' i ysgolion yn cael ei beilota ar hyn o bryd. Yn ogystal, mae adroddiad yn cael ei gyflwyno i'r pwyllgor heddiw yn cyflwyno drafft o Ddatganiad Amrywiaeth y Cyngor, a fydd yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor Llawn ym mis Gorffennaf 2021.
- Darpariaeth Technoleg gwybodaeth
Ceisir barn y pwyllgor ar y materion sydd wedi eu codi yn y papur yn **Atodiad A** ynghlwm.
- Canlyniadau/ diwrnod etholiad
Bu cryn werthfawrogiad o'r gwaith a wnaethpwyd gogyfer etholiadau 2017, yn arbennig y llwyddiant i gyhoeddi canlyniadau'r etholiad fesul ward fel ag yr oeddent yn cael eu datgan. Byddwn yn sicrhau fod trefniadau mewn lle i gael llwyddiant cyffelyb yn 2022.
- Anwytho a'r rhaglen hyfforddiant.
Mae dwy brif elfen i'r gwaith anwytho, sef y dyddiau croeso a'r rhaglen hyfforddiant am y flwyddyn gyntaf.
- Bu canmoliaeth am y trefniadau yn dilyn etholiad 2017, yn arbennig y dyddiau croeso. Fodd bynnag, nodwyd ar y pryd fod gwersi i'w dysgu. Cynhaliwyd gweithdai yn fuan ar ôl yr etholiadau i ddysgu gwersi tra roedd materion yn ffres yn y cof. Rydym wedi derbyn sylwadau eraill dros y blynyddoedd hefyd, sydd am fod o gymorth wrth lunio trefniadau gwahanol a gwell ar gyfer 2022.
- Byddwn, yn naturiol, yn rhoi ystyriaeth lawn i'r sylwadau sydd wedi codi ynghylch ein sefyllfa bresennol o weithio'n rhithiol yn sgil y cyfyngiadau sydd arnom, a'r angen i geisio sicrhau fod cyfle i aelodau newydd gyfarfod ei gilydd, aelodau sy'n dychwelyd a phrif swyddogion, a hynny mewn ystafell neu siambr.
- Mae'r prif gamau gweithredu ar gyfer yr elfen yma o waith wedi ei nodi isod.

Cam gweithredu	Manylion
Diwrnod / dyddiau croeso	<ul style="list-style-type: none"> • Adlewyrchu ar y gwersi a ddysgwyd o 2017. • Llunio rhaglen ddrafft yn ymateb i'r gwelliannau o 2017. • Sicrhau blaenoriaethu'r materion sydd angen sylw ar ddyddiau croeso, gan arfogi aelodau i gyfeirio at y mewnrwyd aelodau, hyfforddiant ar lein ayyb ar gyfer gwybodaeth bellach.
Rhaglen anwytho y flwyddyn gyntaf	Blaenoriaethu hyfforddiant angenrheidiol gan geisio daro'r balans rhwng sicrhau fod aelodau, yn arbennig aelodau newydd, wedi eu harfogi gyda'r wybodaeth angenrheidiol i gyflawni'r rôl, ond nad ydynt yn cael eu boddi gyda gormod o hyfforddiant. Byddwn hefyd yn ystyried gwahanol ddulliau o hyfforddiant.

11. Mae datblygiadau yn unol â'r rhaglenni gwaith a nodir yn fras uchod eisoes wedi cychwyn gan wahanol dimau o swyddogion. Croesewir unrhyw sylwadau ar y rhaglen waith.

12. PENDERFYNIAD A GEISIR

Gofynnir i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth gymeradwyo y rhaglen waith gyffredinol a gofyn am ddiweddariad i gyfarfod y Pwyllgor ym mis Tachwedd. (16/11/2021)

ATODIAD A

TG yn dilyn etholiad Llywodraeth Leol, Mai 2021 **(papur trafod er mwyn adnabod y ffordd ymlaen)**

2. Mae'r cyfnod covid wedi dangos yn glir fod sgiliau TG a darpariaeth technegol i gefnogi hynny yn allweddol i aelodau etholedig. Rydym wedi cychwyn trafod y gofynion ar gyfer y cyfnod yn dilyn etholiad Mai 2022, ac felly dyma gasgliad o'r sefyllfa fel ag y mae'n sefyll ar hyn o bryd.
3. Cyn etholiad 2017 daeth criw o aelodau at ei gilydd gyda rhai swyddogion allweddol i ddewis y ddarpariaeth mwyaf addas ar gyfer y cyfnod 2017 – 2021(fel ag oedd y sefyllfa bryd hynny). Penderfynwyd ar y surface pro.
4. Mae nifer o wersi wedi eu dysgu dros y cyfnod hwnnw, yn bennaf
 - Nad oedd y Surface pro yn addas i bwrpas i bawb (yr elfen Windows wedi bod yn anodd i'w ddeall gan lawer yn dilyn newid o ipads)
 - Mai'r system yn y cefndir sy'n bwysig
 - Fod angen dewis o ddarpariaeth er mwyn ateb gofynion unigolion o aelodau a'u gwahanol rolau
5. O brofiad hyd yma, mae'n amlwg fod angen i aelodau etholedig, fel isafswm, allu
 - Ymdrin ag ebyst (deall sut i'w derbyn a'u hateb)
 - Rheoli calendr electroneg
 - Darllen papurau pwyllgor yn electroneg
 - Cymryd rhan mewn cyfarfodydd rhithiol (yn ffurfiol ac yn anffurfiol)
 - Mynediad i mewnrwyd aelodau
 - Ymdrin â chyfryngau cymdeithasol os ydynt yn dewis gwneud hynny
6. Mae gwahanol rolau gan aelodau, megis cadeirio cyfarfodydd rhithiol, creu adroddiadau neu roi sylwadau ar adroddiadau fel aelodau cabinet, ac eraill yn dymuno rheoli materion ward yn electroneg. Mae'n amlwg felly fod gofynion gwahanol gan rai aelodau.
7. Wrth drafod hefo aelodau, mae'n amlwg fod darpariaeth wahanol am siwtio gwahanol bobl. Mae rhai yn ffafrio tabled syml hawdd ei gludo, gan efallai ddefnyddio cyfarpar personol hefyd, eraill (megis Cadeiryddion pwyllgorau neu Aelodau Cabinet) yn ffafrio gliniadur ac eraill yn dymuno rhywbeth gwahanol eto.
8. Mae'n amlwg fod angen sefydlu trefn wahanol ar gyfer sicrhau darpariaeth electroneg addas i bwrpas ar gyfer yr holl aelodau etholedig yn dilyn etholiad Mai 2022. Awgrymir y bydd angen rhoi dewis i'r aelodau etholedig. O roi dewis i aelodau, mae'n rhaid ystyried a chydabod y bydd hynny, o bosib, yn cymryd rhywfaint o amser i gyflenwi peiriant i bawb. Awgrymir hefyd y bydd rhaid cael trefn i flaenoriaethu sut i rannu'r adnoddau rhwng y "gwahanol gategorïau" o aelodau: aelodau'n dychwelyd yn ddi-wrthwynebiad, aelodau newydd, aelodau'n dychwelyd.
9. Yn dilyn etholiad 2022 awgrymir cyflwyno "bwydlen" o ddewis i'r aelodau, gyda dwy brif opsiwn ar hyn o bryd:

a) defnyddio cyfarpar personol,

b) dewis o ddarpariaeth a gyflenwir, cefnogir a rheolir gan y Cyngor – ni fydd modd defnyddio'r ddyfais ar gyfer materion personol (ee defnyddio y peiriant i lawrlwytho apiau y tu allan i'r hyn sy'n cael ei gynnig gan y Cyngor). Rhaglwelir y byddai'r dewis yn cynnwys dyfais android/ ipad / gliniadur – yn amlwg yn ddibynnol ar ddatblygiadau dros y misoedd nesaf.

10. Argymhellir fod y gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith yn gweithio gyda'r tîm TG i ddarparu trefniadau yn dilyn etholiad mis Mai 2022 yn seiliedig ar yr uchod.

11. Rydym hefyd yn ymwybodol fod y gofyn am sgiliau TG yn angenrheidiol ar gyfer rôl aelod etholedig. Fodd bynnag, mae'n rhaid sicrhau nad ydym, trwy hynny, yn cau'r drws ar unigolyn i beidio sefyll. Bydd yn ofynnol felly i sicrhau fod ein paratoadau yn cynnwys hyfforddiant ar gyfer defnyddio technoleg.

12. Argymhellir felly fod y gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith yn gweithio gyda'r tîm TG a'r tîm Dysgu a Datblygu i ddatblygu hyfforddiant TG yn dilyn yr etholiad ym mis Mai 2022.

13. PENDERFYNIAD A GEISIR

Gofynnir i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth am gefnogaeth

- **Ar y cyfeiriad sydd wedi ei amlinellu yn y papur hwn ar gyfer darpariaeth TG i aelodau etholedig yn dilyn etholiad 2022**
- **I'r Gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith gydweithio gyda'r timau TG a Dysgu a Datblygu i finiogi'r trefniadau a amlinellwyd uchod**
- **I adrodd ymhellach i'r cyfarfod nesaf o'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth ym mis Tachwedd 2021**